

ÜÇ TANI, BİR KAVŞAK: CİNSİYET DİSFORİSİ, PREPSİKOZ VE OTİZM SPEKTRUM BOZUKLUĞU

Beyza Uyanık¹, Aila Gareayaghi¹

¹Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Kocaeli

Giriş: Cinsiyet Disforisi(CD); bireyin doğumda atanan cinsiyeti ile hissettiği/deneyimlediği cinsiyet kimliği arasında belirgin uyumsuzluk ve buna eşlik eden yoğun sıkıntı veya işlev kaybı durumudur. Prepsikoz ya da prodromal psikotik dönem; psikotik bozukluğun tam gelişmesinden önce ortaya çıkan, algı, düşünce, duygu ve işlevsellikte belirgin fakat tam psikotik olmayan değişikliklerin görüldüğü risk dönemi olarak tanımlanır. Otizm Spektrum Bozukluğu(OSB); erken çocuklukta başlayan, sosyal iletişim ve etkileşimde kalıcı yetersizlikler ile sınırlı/tekrarlayıcı ilgi ve davranış örüntüleriyle karakterize nörogelişimsel bozukluktur. Bu olguda cinsiyet disforisi ile yönlendirilen bir vakada ayırıcı tanılarının önemi tartışılacaktır.

Yöntemler / Olgu Sunumu: 16 yaşında, biyolojik cinsiyeti erkek olan hasta, yapay zekâdan teknikler öğrenerek tekrarlayan otokastrasyon girişimleri nedeniyle tedavi gördüğü klinikten tarafımıza cinsiyet disforisi ön tanısıyla yönlendirilmiştir. Değerlendirmemizde haliyle kendine zarar verici davranışları olduğu, tedavi gördüğü klinikteki etkileşimleri ve taburculuğu sonrasında cinsiyet değiştirme fikrinden vazgeçtiği öğrenilmiştir. Görüşmede otokastrasyon girişimlerini anlatırken uygunsuz affekt gösterdiği, kifotik postür ve kısıtlı göz teması sergilediği gözlenmiştir. Annesinden alınan gelişimsel öyküde okul başarısında, sosyal ilişkilerde ve kişilerarası etkileşimlerde yaşıtlarına göre belirgin farklılıklar olduğu bildirilmiştir. Ön tanı

olarak prepsikoz ve atipik otizm düşünülmüş, ayaktan takibinin sürdürülmesi planlanmıştır. Ancak kontrol randevusu öncesinde çoklu ilaç alımıyla intihar girişiminde bulunduğu öğrenilmiştir. Bu olgu, hastadan sözlü ve yazılı bilgilendirilmiş onam formu alınarak hazırlanmıştır.

Sonuçlar: Cinsiyet disforisi ülkemizde gölgede kalan bir konu olup; ergenlik döneminde bedensel değişimlerle keskinleşen kimlik sorgulamaları, sosyal medyanın etiketleyici dilinin ve aidiyet hissini arandığı kapı olması sebebiyle prepsikoz belirtileri veya otizm spektrum bozukluğuna ait sosyal-iletişim farklılıkları ile karışarak yanlış yorumlanma riskini artırır. Hem prepsikoz hem de otizm spektrum bozukluklarında görülebilen sosyal geri çekilme ve iletişim zorlukları, kimlik ve benlik algısında karışıklık, travma öyküsü ve duygudurum bozukluğu eş tanısı risk faktörleri multidisipliner bir yaklaşımın gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Tartışma ve Sonuç: Erken ve doğru ayırıcı tanı, hem gereksiz tıbbi/psikiyatrik müdahalelerin önlenmesi hem de uygun desteğin sağlanması açısından önemlidir. Tanısal etiketlemedense işlevselliği ve destek ihtiyacını ele alan bir yaklaşım daha sağaltıcı sonuçlar doğuracaktır.

Anahtar Kelimeler: Cinsiyet disforisi, prepsikoz, otizm spektrum bozukluğu